

El notari Fernando Corbí requereix inútilment que els pescadors del Palmar li obriuen les portes de la confraria del Palmar. El passat dia 11 fou la primera vegada en 749 anys que els pescadors no celebraren com cada mes de juliol la reunió de capítols en què es repassa el cens d'aquells palmerencs amb dret a pescar.

La revolta de les dones del Palmar

A les acaballes del segle XX, la justícia reconeix el dret a pescar de les dones del Palmar. La llei, però, no ha aconseguit convèncer els pescadors d'aquesta població, que continuen aferrant-se a una tradició instaurada en els albors de l'edat mitjana.

Diumenge 4 de juliol, abans de les onze del matí, la plaça principal del Palmar, dedicada al seu Crist, sembla excessivament tranquil·la. Un diumenge d'estiu esplèndid, en una localitat que, a pesar de no superar els mil habitants, deu tenir més restaurants que moltes ciutats mitjanes, hauria de provocar més moviment en aquelles hores. Un cotxe de la Guàrdia Civil, i la corresponent parella de guardies que prenen cafè a la porta d'un restaurant, relaxats però alerta, és l'indici que en aquella plaça castigada per un sol inclement podria haver pas-

sat alguna cosa fa només uns minuts.

A les deu del matí, poc dalt o baix, un centenar de persones, majoritàriament dones, han recorregut els carrers centrals de la població en direcció a la seu de la confraria de pescadors, un edifici de propietat col·lectiva, més aviat lleig, almenys per fora, amb unes portes de fusta de dimensions considerables, que les cent persones han trobat tancades. Algunes veus comentaven, sense poder dissimular la consternació, que era la primera vegada en set-cents anys que aquelles portes estaven tancades el pri-

mer diumenge de juliol, dia de capítols. No devien ser les mateixes portes, però els capítols, o relació d'altres i baixes anuals, s'han celebrat ininterrompudament al Palmar cada primer diumenge de juliol des de fa 749 anys, exactament.

Un senyor s'ha avançat a la comitiva i ha trucat a la porta, operació que ha repetit, sense èxit, tres vegades. Probablement es tracta d'una fórmula legal, perquè l'home que ha trucat a la porta és el notari Fernando Corbí, un home jovial, diligent i enèrgic que, després de comprovar que les portes continuaven tancades, n'ha alçat acta.

D'aquesta forma tan civilitzada ha acabat el, fins ara, últim acte del drama que, com un mur invisible, ha començat a separar en dos bàndols els veïns i les veïnes d'aquesta apacible població situada al cor de l'Albufera, aquell llac plaent que va ser repòs de prínceps i orgull de reis en temps antics i que, ara, agonitza lentament entre núvols de pesticides tòxics i residus biodegradables que en cobreixen les aigües amb un vel iridiscent.

Després que el senyor notari ha acabat de transcriure els fets, alguns dels protagonistes, un advocat i una de les dones, han fet declaracions als mitjans de comunicació, sobretot de la ciutat de València, i, pocs minuts després d'aquest acte testimonial, tot ha tornat a la calma més absoluta, abans que la calor sufocant d'aquest diumenge fóra capaç d'escalfar la sang i els ànims dels presents. Però, a pesar de la calma aparent, una breu conversa amb qualsevol veí del Palmar, d'una fracció o de la contrària, ens permetria comprovar que el conflicte és ben present en la vida quotidiana d'unes persones que no volen posar de manifest el seu disgust, però que no poden evitar que la processó els vaja per dins.

En mans de Blasco Ibáñez, aquest conflicte que amenaça de dividir la societat del Palmar, que ja ha enfrontat membres de les mateixes famílies, s'hauria pogut convertir en una magnífica tragèdia antropològica; en mans d'alguns mitjans de comunicació valencians, ha estat a punt de convertir-se en un sainet. Potser per això, quan els veïns i les veïnes del Palmar ens veuen arribar amb càmeres fotogràfiques, gravadores i quaderns, ens adverteixen que avui no hi haurà espectacle.

Temps ancestrals, costums vells. El 21 de gener de 1250, en un document datat a Morella, el rei Jaume I autoritzava la pesca a l'Albufera, en canvi d'un tribut que havia de ser la cinquena part del producte obtingut, un impost que, encara en els nostres dies, es coneix amb el nom de quint del peix. L'Albufera era, aleshores, patrimo-

ni reial i tenia una extensió que triplicava l'actual. Per tal de poder accedir a les pesqueres, calia haver nascut en alguna de les localitats vinculades al llac i ser baró major de 22 anys. A aquesta tradició, qualificada sistemàticament d'ancestral, s'aferren els partidaris de deixar les coses com han estat sempre i els qui voldrien canviar algunes coses però no es mostren d'acord amb els mètodes utilitzats pels partidaris d'una renovació radical que es podria resumir, molt inexactament, a facilitar l'accés de les dones a les pesqueres, anomenades ací redolins.

Però, des d'aquells temps ancestrals, l'Albufera ha sofert moltes transformacions i ha passat per moltes mans: va ser propietat de les reines Elionor i Violant; d'Esperança Ramos, mare del general austriacista Basset, que va ser derrotat en la guerra de Successió; després, Felip V en va fer donació a Cristóbal Moscoso, marquès de Cullera. Va ser també propietat de Godoy i, més tard, del mariscal Suchet. I no sé si me'n deixo algun, abans que el llac es convertira en patrimoni de l'estat i passara, finalment, l'any 1927, a ser patrimoni de l'Ajuntament de València, que s'obligava a conservar els boscos dels voltants i la integritat del sòl de la Devesa, la franja de terra que separa l'albufera de la mar, sota una sanció dràstica que hauria suposat la caducitat de la concessió. I, durant tots aquests segles, els pescadors albuferencs han continuat amb les seues activitats, més o menys lucratives segons les èpoques, però sempre dures i sacrificades; una faena d'homes fets a les privacions i acostumats a les condicions adverses.

Precisament per aquell temps, concretament l'any 1926, es van prohibir els aterraments que, en certa forma, podrien ser un antecedent dels problemes actuals. Els pescadors defensaven el seu territori mentre que els arrossers tractaven de reduir la superfície del llac per convertir-la en terra cultivable o, almenys, apta per al cultiu de l'arròs. Com els grangers i els ramaders de les pel·lícules de l'oest i, de vegades, amb les mateixes esce-

RAFA GIL

nes violentes... Però aquelles diferències van ser superades amb el pas del temps i el Palmar tornà a ser un poble familiar, on tots eren parents o, almenys, amics, encara que les novel·les de Blasco Ibáñez ens han deixat un testimoni, molt subjectiu, d'aquella època d'odis silenciosos, enveges, homes amb el pit descobert i dones dedicades a la intriga i la revenja: una imatge falsa de la realitat. Tan falsa com la que, segons alguns dels testimonis consultats, donen els mitjans de comunicació contemporanis del conflicte actual.

Però tot va canviar l'any 1964 quan, com molts lectors valencians deuen recordar, totes aquelles bo-

Dalt, ubicació del Palmar. Davall, seu de la confraria de pescadors d'aquesta pedania de l'Ajuntament de València. Els requeriments de la justícia no han fet canviar els pescadors, que continuen oposant-se a admetre que les dones pesquen en les aigües de l'Albufera.

Dolores Bru, vidua de pescador i veïna de la pedania valenciana. Segons Bru, el conflicte ha estat absolutament artificial i ha dividit innecessàriament el poble.

RAFA GIL

nes intencions conservacionistes anteriors a la guerra, van ser ignorades per les autoritats locals de València, que no sols no van respectar l'acord, sinó que destrossaren irreversiblement la Devesa per construir-hi edificis d'apartaments, hotels, un parador, un llac artificial absurd i antihigiènic i desenes de pàrquings interminables que, en l'actualitat, són la viva imatge de la dessolació. La campanya "El Saler per al poble", auspiciada per les formacions polítiques d'esquerres, va ser contestada amb agressions i amb l'ocupació de la zona per forces de la Guàrdia Civil, que no dubtaren a actuar amb contundència contra els descontents.

Els veïns del Palmar van assistir, impotents com la resta de la població davant dels abusos franquistes, a la degradació del seu entorn i, com és natural, es van sentir obligats a traure profit de les circumstàncies per tal de sobreviure. Va ser l'època en què començaren a obrir els restaurants especialitzats en cuina autòctona que, encara avui, caracteritzen la localitat i que, en conseqüència, han convertit la pesca en una activitat subsidiària,

L'associació conservadora Tyrius ha ajudat amb 7 milions de pessetes les dones pescadores del Palmar.

que només practiquen unes poques famílies, la major part de les quals compten amb alguna altra font d'ingressos.

Reformes sí, imposicions no.

La senyora Dolores Bru, veïna del Palmar, viuda d'un pescador del llac i descendent de pescadors de Catarroja, té, als seus esplendorosos 69 anys, sis nétes i un nét, cap dels quals es dedicarà a la pesca, perquè és una faena massa dura. Ella ho expressa d'una manera molt gràfica, amb una lluisor molt peculiar als seus ulls blaus, que

diuen tant com les seues paraules:

"Vostè aniria a pescar a l'hivern, amb bona cosa de fred i d'humitat, a les quatre del matí, a clavar les mans dins l'aigua sense saber què en traurà? La gent jove no vol anar a pescar; ací, ara, només pesquen els més vells, que total només es trauen algun duret l'any, per ajudar-los a passar casa, no crega..."

"I elles tampoc no volen pescar. Només volen ser les protagonistes de l'espectacle", remata la seua filla, que sol prendre cafè cada dia amb algunes de les dones que, aquest matí, han anat a exigir l'acompliment de la sentència que els dóna la raó i que la comunitat de pescadors ha tractat d'ajornar.

Elles són aquestes cinc dones, filles de pescadors, que, des de fa quatre anys, quan iniciaren els procediments legals per a reivindicar el seu dret a pertànyer a la comunitat de pescadors del seu poble, han vist com s'impugnaven dues sentències a favor seu, han hagut de recórrer al Suprem, que va dictar una sentència provisional, impugnada també per la comunitat, i que, ara, han presentat un recurs al Tribunal Constitucional i estan decidides, segons que va declarar el seu advocat, Luis Miguel Romero, a continuar reivindicant els seus drets, en nom dels drets de totes les dones, davant del Defensor del Pueblo; el Síndic de Greuges, segons sembla, no ha rebut cap queixa al respecte.

Probablement, aquesta reivindicació dels drets de la dona és la que ha fet que la junta de l'Associació de Amas de Casa y de Consumidores Tyrius es posara, decididament, al costat d'aquestes dones. Tan decididament que els han facilitat els set milions de pessetes que les noves sòcies de la comunitat haurien de pagar en cas de ser admeses, per tal de posar-se al corrent respecte als altres membres de la comunitat.

Aquesta ajuda ha resultat decisiva, sobretot, de cara als mitjans de comunicació, que han pres partit a favor de les dones, en general, encara que ni totes les dones del Palmar són partidàries d'aquesta renovació dels costums ni tots els homes s'han manifestat en contra.

Però no deixa de ser curiós que apel·len al feminisme des d'una associació que mai no s'ha caracteritzat per la seua política progressista i, menys encara, feminista. Aquesta col·laboració de Tyrius és una de les incògnites que planen sobre el Palmar i que en dificulten la comprensió cabal dels fets.

"No entenen que poden estar perjudicant els seus mateixos descendents, que amb aquesta actitud els neguen el dret a pescar perquè si, ara, els el neguen a les seues filles, demà, si les filles tenen un nét baró, el xiquet ja no podrà accedir a les subhastes dels redolins". Aquest és l'argument de les partidàries de la renovació; un argument que no es cansa de repetir Carmen Serrano, la portaveu de les cinc dones que iniciaren les accions.

"No sé per què diuen que anem contra els nostres descendents. Elles -argumenta Dolores Bru- ja fa quatre anys que ixen per la tele i encara no han contat mai la veritat, no han explicat què és la comunitat ni com funciona... Han dit que si guanyem tants diners l'any, que si açò i allò, però no han dit la veritat. I, és clar, vénen persones de fora i ens diuen que els homes del Palmar són masculistes... Eh! Els homes del Palmar no són masculistes, el meu home no m'ha dit mai una paraula més alta que l'altra, ni m'ha manat mai que faça açò o allò... I elles han dit que, ací, els homes només ens volen per a fer la faena i per a fer... Ens han dit moltes barbaritats, tant als homes com a les dones. Unes coses molt lletges i molt mal fetes, que han afectat la convivència de tot el veïnat. En un poble que sempre ha sigut com una família, que ara hi haja una guerra, dóna una miqueta de pesar... Mire, nosaltres érem cinc amigues que solíem reunir-nos cada diumenge i anàvem a sopar cada dia a una casa; ara no ho podem fer, perquè dues de les nostres amigues són mares d'aquestes dones i és que ni tan sols podem parlar... Si vivira el meu home li hauria entrat un atac. I té sis nétes, però ell no ho hauria volgut arreglar d'aquesta forma, sinó com Déu mana."

Imatge de l'Albufera des d'un dels ponts per on s'accedeix al Palmar. El llac ha estat de sempre un espai amb grans recursos econòmics aprofitats per prínceps i notables.

enderrock

Amb el número de juliol-agost...

CD rock en català

Ja T'Ho Diré (versió inèdita endirecte de "A poc a poc...")
 + Les Pellofes Radioactives
 + Sopa de Cabra + Toni Xuclà
 + Gerard Quintana & Jordi Batiste + Fora des Sembrat + Van de Kul + Tipuaixí + Impuls Big Band

per només
795 ptes

ENDERROCK, la primera revista de rock en català • Cada mes a tots els quioscos i llibreries

Enric Granados 111, 1r, 1a
 08008 Barcelona
 Tel. 93 237 08 05 · Fax. 93 237 03 64
enderrock@cambracn.es

SI NO TROBES LA REVISTA,
 DEMANA-LA PER TELÈFON
 Tenim tots els discos en català per correu
 i per Internet (www.discmusic.com)

Fer les coses com Déu mana. Per a les promotores de la reforma, fer les coses com Déu mana és exigir que s'acompleisca la sentència que els dóna dret a formar part de la comunitat i a participar en el sorteig dels redolins, com un membre més de la confraria.

Per a la majoria del veïnat del Palmar, fer les coses com Déu mana hauria significat tractar de convèncer els membres de la junta de la necessitat d'introduir alguns reformes que adaptaren els costums ancestrals a la realitat contemporània. Es tractava de proposar que els drets de pesca passaren de pares a fills o filles, sense que les dones els pogueren exercir fins que un membre de la família fóra baró; però sense perdre'l per a sempre, com passa ara. Asseguren alguns dels 114 socis de la confraria que ningú no s'hauria manifestat en contra d'aquesta proposta i que, a la llarga, si s'ha de reformar alguna cosa, serà en aquest sentit.

RAFA GIL

Una imatge habitual del Palmar, dones xarrant a l'ombra d'un embarcador. Molts homes de la petita població prefereixen aquesta amable estampa de costums que no la d'unes dones participatives disposades a defensar els seus drets.

Naturalment, les dones que han demanat les reformes i els veïns del Palmar que, pescadors o no, s'han alineat al seu costat, asseguren que el problema no és aquest. Quan no hi ha periodistes davant, molts homes del Palmar no dubten a dir que les dones no entraran mai a pescar, que la faena de les dones és a casa, no a la barca.

Ara algun informador anònim ha assegurat al diari *Las Provincias* que si la comunitat de pescadors no s'hi avé, l'Ajuntament de València podria prendre part en el conflicte. Serà finalment, Rita Barberà qui decidirà com mana Déu fer les coses?

Josep Franco

VINE I GAUDEIX DE LA XARXA D'ALBERGS DE CATALUNYA

ALTAFULLA Casa Gran Tel. 977 65 07 79	BARCELONA Mar de Déu de Montserrat Tel. 93 210 51 51	CABRERA DE MAR Torre Ametller Tel. 93 759 44 48	CANYAMARS Mas Silvestre Tel. 93 795 50 14
COMA-RUGA Santa Maria del Mar Tel. 977 08 00 08	DELTEBRE Mn. Antoni Batlle Tel. 977 48 01 36	EL MASHOU Josep M. Batista i Roca Tel. 93 555 56 00	FIGUERES Tramuntana Tel. 972 50 12 13
GIRONA Cerveri de Girona Tel. 972 21 80 03	LA MOLINA Mar de Déu de les Neus Tel. 972 89 20 12	LA SEU D'URGELL La Vallina Tel. 973 35 38 97	EMPÚRIES Empuries Tel. 972 77 12 00
L'ESPILLA DE FRANCOLI Jaume I Tel. 977 87 03 56	LLEIDA Sant Anastasi Tel. 973 26 50 89	MANRESA Del Carme Tel. 93 875 03 96	HURIA Pic de l'Aliga Tel. 972 73 20 48
OLOT Torre Malagrida Tel. 972 26 42 00	PLANOLES Pere Figuera Tel. 972 73 61 77	POBLE NOU DEL DELTA L'Encanyissada Tel. 977 74 22 03	TARREGA Ca n'Aleix Tel. 973 31 30 53
VIC Canonge Collell Tel. 93 889 49 38	LES Matacabós Tel. 973 64 80 48	SALARDÚ <small>Alberg acreditat</small> Era Garona Tel. 973 54 52 71	BANYOLES <small>Alberg acreditat</small> Banyoles Tel. 972 57 54 54
HAUÉS <small>Alberg acreditat</small> Rectoria de la Selva Tel. 973 49 50 55	CASTELLBELL I EL ULIAR <small>Alberg acreditat</small> Viladoms de Baix Tel. 93 828 22 36	Per a joves, grups i famílies	

TELÈFON D'INFORMACIÓ I RESERVES
93 483 83 63

Turisme Juvenil de Catalunya, s.a.

PER COMUNICACIÓ